

манастир (1861 г.). Така той заменя турските куполи с български куполи (табл. VII, 1; табл. XVII). Много важно е за нас и това, че той влиза в контакт и с руската архитектура и че се учи и от нея. Той прави опити непрекъснато. Неговият творчески ум работи постоянно. Той е един смел и оригинален ум. Откритите временно решения на известни въпроси не го задоволяват. В следната постройка той търси други решения на същите въпроси. Така той напредва крачка по крачка.

Не само църквата в тъмното Средновековие на турския феодализъм е била отделен свят, затворен за това, което го заобикаля, свят сам за себе си. Частният дом е представлявал също един затворен за себе си свят. Търновските къщи през XVIII век са били подобни на арбанашките. Те са продължавали традицията на старата каменна къща, но във вторите им етажи се е чувствувало влиянието на балканската дървена архитектура. Заобиколени с високи зидове, техните лица са се отваряли не към улицата, а към дворовете им и са се виждали отдалече само от другия бряг на Янтра. Развоят на търговско-промишлените отношения през XIX век прави обаче улицата важна артерия в живота на града. Повишеното самочувствие на новосъздадения буржоа, който има пари и иска да покаже своята мощ на експлоататор на чужд труд, е вторият важен фактор за промяната на начина на живот и на жилищата в тая епоха. Животът е хубав за човека, който има пари, и у него на основата на новите производствени отношения се заражда нова идеология, противоположна на религиозната, за която всички радости, които човек може да добие от живота, са грешни. Затвореният семеен свят на къщата се отваря за другите хора. Необходими са магазини и работилници в приуличния ѝ етаж и в мецанина. Необходим е салон за гости и за приеми в горния ѝ етаж. Тя трябва да бъде и хубава, за да отразява растящото благополучие на собственика си. Външният свят става оживен, интересен и тя трябва да гледа към него с многобройните си прозорци и с еркерите си. Новият тип къща нашите архитекти заемат от балканските левантински центрове — Одрин и Цариград, гдето тя е проникната от барокови влияния. Много от нейните форми те интерпретират по свой начин в зависимост от производствения опит и трудовите навици, които са придобили в предишната епоха, в която са градили местни каменни и дървени къщи.

Ние открихме в Търново къща, която е строена от майстор Никола Фичев. Тя се намира на Самоводския пазар и е известна с названието „Къщата с маймунката“ (табл. VI, 1). Над магазина, който е в долния ѝ етаж, е поставена скулптура на голо седнало човече, което държи ръцете си на коленете. Лицето му е плоско и прилича на маймуна. Това е първата скулптура, която виждаме в творбите на майстора. Над нея е вграден надпис, на който е гравирано името на първия собственик на къщата Никола Коюв и дата 1849 г. Обичаят да се поставят характерни скулптури вместо фирми над магазините е всеобщо разпространен през Средновековието на Запад, тъй като тогава е имало много неграмотни хора. Той е бил навярно разпространен и на Изток. Къщата е цариградска по тип и тя говори за пътешествията, които Никола Фичев е правил на младини до Цариград, пътешествия, за които споменава неговият биограф арх. Георги Козаров. Турските стилови елементи в нея обаче са изчезнали. Тя е извънредно хубава. Построена с тясно лице от 6,50 м, тя издига и издава на къси еркери двата си етажа над магазина така, че привлича вниманието отдалеч. Тия етажи в средата са издути и образуват издадени напред еркерчета като малки павилиони, по-горното от които е по-голямо. Те са триъгълни с притъпени ъгли. Стените на етажите са облицовани с плоско поставени червени тухли, чиито редове са отделени с тънки редове от косо поставени тухли. Тая особена облицовка ние срещаме у нас само в Търново и в Горна Оряховица и не е изключено да е въведена тъкмо от Никола Фичев. Белите фуги, грижливо изработени и леко издадени, образуват тънка мрежа от малки правоъгълници, които обрамчват всяка тухла. Етажите са ясно очертани от основите на еркерите, които са едновременно и корниз. Изпъкналите водоравни единни или двойни линии ги отделят от плакираните с тухли стени. Покривът лежи също на силно издаден корниз. Две барокови елиптически прозорчета са отворени в плоската стена над магазина. Просто и ясно е композирана цялата фасада. Като я гледаме, ние разбираме, че тя е творба на голям архитект, който познава най-големите тънкости на занаята си. Магазинът е засводен, както са били тогава всички магазини, изградени в къщи, за да не може избухнал в него пожар да се разпространи в горните етажи. В средата му има четвъртит стълб и от тоя стълб тръгват две надлъжни, понижени елиптически арки, така